

**Міністерство внутрішніх справ України
Харківський національний університет внутрішніх справ**

ОСОБИСТІТЬ, СУСПІЛЬСТВО, ВІЙНА

Тези доповідей учасників
міжнародного психологічного форуму

(7 квітня 2023 р., м.Харків, Україна)

Харків 2023

УДК 316.3:159.9
0-72

Особистість, суспільство, війна: тези доповідей учасників міжнародного психологічного форуму (7 квіт. 2023 р., м. Харків, Україна) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків. 2023. 265 с.

У матеріалах конференції проаналізовано актуальні психологічні питання українського суспільства, яке переживає стан війни. Розглянуто вплив агресивних інформаційних і психологічних технологій на особистість та засоби ефективної протидії їм, особливості надання психологічної допомоги та психологічної підтримки в умовах війни. Розкрито засади психологічного забезпечення сектору безпеки та оборони України, представлено широкий спектр наукових розробок вітчизняних та зарубіжних дослідників у царині права та психології.

УДК 316.3:159.9

Матеріали викладено в авторській редакції з незначними коректорськими правками. Відповідальність за точність поданих фактів, цитат, цифр і прізвищ несуть автори та їх наукові керівники.

НЕЧИТАЙЛО О. ІТ-ГАЛУЗЬ ТА ІТ-ОСВІТА В УМОВАХ ВІЙНИ: ДОСЯГНЕННЯ І ПРОБЛЕМИ.....	170
НОВІКОВА К.М. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ КОГНІТИВНО – ПОВЕДІНКОВОЇ ТЕРАПІЇ В РОБОТІ З ПСИХІЧНОЮ ТРАВМОЮ.....	173
ОВСЯННИКОВА Я.О., КЕРДИВАР В.В. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТРЕНІНГ ЯК ЗАСІБ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ОСІБ ЯКІ ПОСТТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК ВОЄННИХ ДІЙ.....	175
ОЛЕКСИН М.О. РЕФЛЕКСИВНІСТЬ ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ РЕСУРС ОСОБИСТОСТІ.....	177
ОНИПЧЕНКО О.І., МАРЧЕНКО В.В. ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЯК ПЕРЕДУМОВА ВІДНОВЛЕННЯ БОЄЗДАТНОСТІ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ.....	179
ОНИЩЕНКО Н.В. ВІЙНА ЯК ВІТАЛЬНА ЗАГРОЗА: ВПЛИВ НА ОСОБИСТІТЬ.....	182
ПЛАТОНОВ В.М. МЕТОД ЕКСПЕРТНОЇ ОЦІНКИ, ЯК ПЕРЕДУМОВА ВИЗНАЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ЯКОСТЕЙ ФАХІВЦЯ ПІРОТЕХНІКА ДСНС УКРАЇНИ.....	185
ПОНОМАРЕНКО Я.С. ПСИХОЕМОЦІЙНЕ ЗДОРОВ'Я ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	188
ПРОЦИК Л.С. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕЖИВАННЯ ОСОБИСТІТЬЮ ПСИХІЧНОГО СТАНУ «НУЛЬОВОГО РЕСУРСУ».....	192
РАСТОРГУЄВА Н.О. ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ.....	194
РЕЗНІК К.О.	

11. Кокурн О.М., Агаєв Н.А., Пішко І.О., Лозінська Н.С. Основи психологічної допомоги військовослужбовцям в умовах бойових дій: Методичний посібник. – К.: НДЦ ГП ЗСУ, 2015. – 170 с.

12. Корольчук М. С. Соціально-психологічне забезпечення діяльності в звичайних та екстремальних умовах: Навч. посіб. / М. С. Корольчук, В. М. Крайнюк. – К. : Ніка-Центр, 2006. – 580 с.

13. Медико-психологічні і психіатричні аспекти медицини катастроф // Експериментальна і клінічна медицина.- Харків, 2000.- № 3.- С. 89 – 99.

14. Особиста безпека людини: вплив катастроф і воєн на психічне здоров'я особистості і суспільства / Проблеми військової охорони здоров'я // Збірник наукових праць Української військово-медичної академії.- Київ: УВМА, 2005.- Вип. 16.- С. 12 – 17.- інв № 139.

15. Тімченко О.В. Установка на життя як фактор збереження фізичного та психічного здоров'я в умовах екзистенціальної загрози / О.В. Тімченко, Н.В. Оніщенко // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна № 981. Серія «Психологія». Випуск 47. – Х.: Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, 2011. – С. 173-177.

16. Шевчук А.М. Особистісні зміни у постраждалих в наслідок надзвичайних ситуацій: дис. ...анд.психол.наук. Харків, 2013. 225 с.

17. Maureen P.Flaherty, Ellen Sikorski, Lilya Klos, Viktor Vus Peacebuilding and mental health: Moving beyond individual pathology to community responsibility// Mental Health: global challenges Journal, - Vol 1, 2018 - 27-28 p.p. DOI <http://doi.org/10.32437/MHGCSJ2018>

(Одержано 25.03.2023)

УДК 159.9

Владислав Максимович ПЛАТОНОВ,

науковий співробітник, навчально наукової лабораторії екстремальної та кризової психології спеціальність

053 «Психологія» Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7013-8660>

МЕТОД ЕКСПЕРТНОЇ ОЦІНКИ, ЯК ПЕРЕДУМОВА ВИЗНАЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ЯКОСТЕЙ ФАХІВЦЯ ПРОТЕХНІКА ДСНС УКРАЇНИ

По оцінкам міжнародних експертів із сфери мінної безпеки та організацій з гуманітарного розмінування територій, Україна являється найбільш замінованою країною у світі. Приблизний обсяг замінованої площі коливається від 205 до 260 тисяч квадратних кілометрів території України, що дорівнює площі адміністративних кордонів деяких розвинутих держав партнерів. За експертними оцінками саперів для розмінування деокупованих зон України потрібно більше 40 років, або включення до штату 125 тисяч

саперів, щоб розмінувати територію протягом року. Нажаль для країни, яка швидко розвивається та відтворює свою економіку такий великий проміжок часу є недопустимим, а надзвичайно великі цифри штату робітників не можливо одночасно забезпечити навчально-методичною та технічною базою. На сьогодні, у Державній службі України з надзвичайних ситуацій (ДСНС) вже проходить розширення штату піротехніків і це дає свої результативні показники, значно збільшуються обсяги перевірених та розмінованих площ деокупованих територій, але в глобальному вимірі ці показники залишаються незначними, тим паче, що досі йде безжальна війна з агресором, який повторно будь-якими способами заміновує вже очищені від мін території, тим самим перешкоджаючи стрімкому відновленню інфраструктури та економіки.

Комплексне рішення проблеми з очищення територій від вибухонебезпечних предметів (ВНП) має два напрями вирішення проблеми, це залучення сучасних технічних засобів та залучення більшої кількості фахівців саперів в умовах активної фази війни.

Значне розширення штату у будь якій структурі має значну кількість перепон, а враховуючі, що залучення кандидатів на навчання та службу на професію, яка пов'язана з прямим ризиком для життя, має свою специфіку. При врахуванні специфічності професій відзначають, що кандидат який їде на навчання та подальшу службу повинен мати певні професійні важливі якості, які вже розвинені щоб процес професійного навчання був значно швидшим та ефективнішим.

У психології праці дослідники наводять різні методи визначення професійних важливих якостей, які повинні бути у кандидатів, що хочуть працювати за обраною професією. До таких методів включають:

- метод вивчення робочих документів;
- анкетування;
- спостереження за робочим процесом;
- опитування працівників;
- фото та відео фіксація робочого дня, для наступного аналізу діяльності;
- метод експертної оцінки [1].

Застосування лише одного методу не є повним для вирішення проблеми опису професійно важливих якостей, та створенню професіограми. Цей процес потребує залучення практично усіх методів, для найбільш повнішого опису та урахування особливостей діяльності.

Зазначимо. Що діяльність сапера, вибухотехніка, піротехніка має свою основну схожість, це прямий контакт з (ВНП) та робота по його знешкодженню та вилученню, тому для порівняння наведемо приклади описаних професійних-психологічних якостей саперів.

У дослідженні, О. Недвиги, військовослужбовців саперів виділено наступні компоненти професійно-психологічних якостей військовослужбовців саперів, а саме:

- емоційно-вольові якості;
- швидка адаптивність до змін умов праці;
- висока стресостійкість [2].

У роботі Х. Софієвої та О. Тімченко з дослідження психологічного аналізу професії рятувальник-сапер Служби Порятунку Особливого Ризику МНС Азербайджанської Республіки визначено наступні блоки професійно-психологічних якостей:

- блок емоційно-вольових якостей;
- блок лабільність та пристосування до різних умов;
- блок стресостійкості [3].

У проведеному нами дослідженні щодо визначення професійних психологічних якостей піротехніків ДСНС України, було використано метод експертної оцінки. До групи експертів увійшли начальники піротехнічних груп з Харківської, Луганської областей, та викладачі кафедри піротехнічних робіт Національного університету цивільного захисту України. Проведений аналіз результатів за опитувальником професійних якостей О. Ліпмана має наступні результати:

- перший ранг отримали моторні якості (узгодженість рухів, стійкість до навантажень);
- другий ранг отримали атенційні (здатність тривалий час зберігати увагу незважаючи на втому, швидко переключати увагу), та емоційні (емоційна стійкість при прийнятті рішень, врівноваженість);
- третій ранг отримали вольові якості (здатність виконувати нецікаву роботу, примусити себе робити, здатність до тривало праці) та мнемічні (здатність помічати незначні зміни, дотримуватися логіки в діях, уміння тримати у пам'яті велику кількість інформації).

Таким чином, визначаючи професійні-психологічні якості піротехніка можна зазначити, що важливими є якості контролю своїх рухів руками та тілом, здатність тривалий час бути уважним та концентруватися на об'єкті, бути емоційно стійким до подразників та виважено приймати рішення при виконанні діяльності. Такі результати є схожими з результатами попередніх досліджень та наводять на висновок, що в професії сапера є певний (сталий) перелік професійних-психологічних якостей які повинні бути в кандидата, який хоче стати сапером.

Список бібліографічних посилань:

1. Корольчук М.С., Крайнюк В.М. Теорія і практика професійного психологічного відбору: навч. посіб. К. : НікаЦентр, 2010. 532 с.
2. Недвига О. В. Психологічний супровід військовослужбовців-саперів під час виконання бойового завдання. Вісник національного університету оборони України: зб. наук. пр. Київ: НУОУ, 2016. Вип. 1(47). С. 100–107.
3. Оцінка та прогноз професійної придатності рятувальників Служби Порятунку Особливого Ризику МНС Азербайджанської Республіки: психологічний аспект: Монографія / За заг. ред. Х.Р. Софієвої, О.В. Тімченка. – Х.: Вид-во НУЦЗУ, 2022. 204 с.

(Одержано 29.03.2023)